

11.7.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
0023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja koltalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (VN/13862/2022)

Lapin ELY-keskus kiittää lausuntomahdollisuudesta ja antaa hallituksen esityksestä seuraavan lausunnon:

Maatalouden rakennetukilaki

Tuettavaa toimenpidettä koskevat edellytykset 13 §

Jos hakija voi aloittaa toimenpiteen omalla riskillä hakemuksen tultua vireille ELY-keskukseen, on syytä korostaa hakijoille, että riski on todellinen tapauksissa, joissa rahoitus ei riitä kaikkien toteuttamiskelpoisten hakemusten rahoittamiseen. Tällöin on myös syytä määritellä tarkoin, mikä katsotaan aloittamiseksi. Jos toimenpide todetaan aloitetuksi, ei ole mahdollista hakea tukea samaan kohteeseen.

Hakijoilla tulee olla riittävä tieto hankintojen kilpailutuksesta niissäkin tilanteissa, kun he aloittavat toimenpiteen ennen tukipäätöstä. Hankintojen kilpailutuksen tulee olla aina hakijan vastuulla. ELY-keskukselta voidaan edellyttää asiaan liittyvää ohjausta myöntövaiheessa, mutta kilpailutuksesta huolehtimista ei missään tapauksessa tule vastuuttaa ELY-keskuksen hoidettavaksi. Nykyisellä ohjelmakaudella ELY-keskuksen on tullut huolehtia, että kilpailutus on tehty ja tarvittaessa sen on jopa tullut tehdä HILMA-kilpailutus asiakkaan puolesta. Ehdot kilpailutuksesta kirjataan myöntöpäätökseen. Kilpailutuksen toteuttaminen tarkastetaan maksatusvaiheessa ja puutteellinen kilpailutus voi aiheuttaa hylkäävän maksupäätöksen.

Lapin ELY-keskus kannattaa, että asetustasolla määritellään tarkoin, mikä katsotaan toimenpiteen aloittamiseksi ja miten kilpailutus kytkeytyy aloittamiseen. Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kilpailutus tulee olla vain ja yksinomaan asiakkaan vastuulla.

Kaksoisrahoituksen kieltö 14 a §

Lapin ELY-keskus kannattaa kaksoisrahoituksen kieltämistä koskevan pykälän nostamista rakennetukilakiin. Käytäntö on osoittanut, että tuen hakijat eivät aina erota mikä on julkista tukea.

11.7.2022

Esimerkiksi kunnat ja kylien kehittämissätiö myöntävät tukea erilaisiin kohteisiin ja näitä tukia tuen saajat eivät aina miellä julkiseksi tueksi. Muu julkinen tuki tulisi avata selkeästi.

Toimenpiteen toteutusaika 19 §

Uutena kohtana esitetään mahdollisuus jättää työajan pidentämistä koskeva hakemus kohtuullisessa ajassa määräajan jälkeen. Lapin ELY-keskus toteaa, että tämä ei ole ollut Lapissa ongelma, koska tuensaajia on muistutettu työajan päättymisestä. Hallituksen esityksessä "kohtuullisena myöhästymisenä" voidaan pitää viikkoja, ei kuukausia. Käytännössä aikaraja jää jokaisen esittelijän harkittavaksi. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi vakavan tapaturman sattuessa, voi olla perusteltua hyväksyä muutaman kuukaudenkin myöhästyminen.

Tuen käyttöä koskevat ehdot 20 §

Lapin ELY-keskus kannattaa ELY-keskuksen luovutusluvan säilyttämistä edelleen lainsäädännössä omistus- ja hallintaoikeuden luovutustilanteissa. Lupaedellytyksen säilyttäminen mahdollistaa tuetun omaisuuden 5-vuotisseurannan. Lapin ELY-keskus esittää, että lakiin kirjattaisiin vähintään tuen saajan ilmoitusvelvollisuus luovutustilanteista. Ilmoitusvelvollisuus tulisi olla myös niissä tilanteissa, joissa tuen saaja on saanut tuen uuteen laitteeseen, myynyt laitteen ja hankkinut vastaavan käytetyn tilalle.

Sähköinen haku 29 §

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tulisi määritellä minimivaatimus myös maksuhakemuksen asiakirjoista, joilla sähköinen hakemus tulee vireille Hyrrä-järjestelmässä. Nykyisellä ohjelmakaudella maksuhakemus on tullut sähköisenä, mutta liitteet on toimitettu sähköpostiin. Paperihakumahdollisuus tulisi jättää tietotekniikan "takkuamisen" tai muiden vastaavien ongelmien vuoksi.

Avustusmuotoisen aloitustuen maksaminen 35 §

Lapin ELY-keskus kannattaa aloitustuen maksun hakemista koskevaa uudistusta, jonka mukaan tuen saajan tulee itse hakea aloitustukea. Tähän saakka viran puolesta tehtävät maksut ovat edellyttäneet viranomaisen omia, järjestelmän ulkopuolella, pidettäviä seurantoja. Kun asiakas jättää hakemuksen itse Hyrrä-järjestelmään, voi hän samalla liittää sinne myös liitteetkin. Nykyisellä ohjelmakaudella hakija on toimittanut tarvittavat liitteet pääsääntöisesti sähköpostitse ELY-keskukseen.

Rahoituspäätös on nykyisen lainsäädännön mukaan voimassa 9 kk rahoituspäätöspäivämäärästä. Tarvittavat toimet on tehtävä kolmen vuoden kuluessa rahoituspäätöspäivämäärästä. Lapin ELY-keskus esittää mahdollisuutta hakea jatkoaikaa päätöksen voimassaoloon sekä toimenpiteiden toteutusajan pidentämiseen. Asetustasolla tulisi säätää siitä, milloin ensimmäistä ja toista maksuerää on haettava laskettuna rahoituspäätöspäivämäärästä.

11.7.2022

Tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä 46 § ja Takaisinperintää ja maksamisen lopettamista koskeva päätös 50 §

Lapin ELY-keskus esittää, että lainsäädäntöä muutettaisiin siten, että riittäisi yksi lopetuspäätös lakimiehen taholta tehtynä. Nykyisen lainsäädännön mukainen malli on lisännyt byrokratiaa. Jos maksatusvaiheessa huomataan, ettei tuen myöntöedellytykset ole täyttyneet, asia siirtyy lakimiehelle. Lakimies tekee maksatuksen keskeytyspäätöksen. Vasta tämän jälkeen maksaja tekee maksatushakemukseen hylkäävän päätöksen. Maksajan tekemä hylkäävä päätös on ylimääräistä byrokratiaa.

Seuraamukset 51 a §

Lapin ELY-keskus toivoo selkää kannanottoa siihen, tuleeko ylimääräinen kertaluontoinen 10 % seuraamus tilanteessa, jossa on tehty maksatuksen keskeyttäminen ja kyse on selkeästä väärinkäytöksestä eikä tuen saajalle makseta mitään.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetukilaki***Tuettavan toimenpiteen aloittaminen 11§***

Lapin ELY-keskus kannattaa toimenpiteen aloittamiseen esitettyä muutosta, jonka mukaan tukea ei myönnettäisi toimenpiteeseen, jonka toteuttaminen on aloitettu ennen tukihakemuksen jättämistä. Poluran puolella tämä on tarpeellinen muutos. Esimerkiksi rikkoutuneen kelkan tai mönkijän tilalle on pystyttävä hankkimaan uusi mahdollisimman pian, jotta poronhoitotyöt voidaan suorittaa tehokkaasti.

Tuen käyttöä koskevat ehdot 44§

Tuetun kohteen omistus- tai hallintaoikeuden luovutuslupia on haettu vähän. Hallituksen esityksessä lupamenettely poistettaisiin. Pysyvyyssajan seuranta säilyisi ennallaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi Poluran puolella useimmin kelkkojen tai mönkijöiden vaihtamista uuteen laitteeseen. Uutta laitetta seuraisi tuetun laitteen seuranta-aika.

3. momentin muutosesitys jää epäselväksi: ” Tuen kohteena oleva elinkeinotoiminta tai siihen liittyvien varojen omistus- tai hallintaoikeus voidaan kuitenkin merkittävältä osin luovuttaa toiselle ennen edellä tarkoitettua määräajan päättymistä edellyttäen, että tuen saaja hankkii tilalle selkeästä vastaavaa omaisuutta, jonka kautta tuen kohteena olevan elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan luonne ei olennaisesti muutu tai toteuttaa sellaisen järjestelyn, jonka kautta luovutuksen saaja täyttää tuen myöntämisen edellytykset ja tuen kohteena olevan elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan luonne ei olennaisesti muutu.” Hallituksen esityksen mukaan ”tällä säännöksellä halutaan edelleen varmistaa tuen kohdentuminen oikein ja tuen kohdistuminen sellaisille tahoille, jotka täyttävät tuen myöntämisen edellytykset. Ehdotuksella saataisiin myös poistettua ne tilanteet, joissa tuen myöntämisen edellytykset olisivat täyttyneet, mutta epähuomiossa pysyvyyssajaan liittyvä edellytys luvan hakemisesta etukäteen on aiheuttanut tuen takaisinperinnan.”

11.7.2022

Käytännössä tällainen tilanne koskisi porojen luovuttamista toiselle. Takaisinperintää ei kuitenkaan suoritettaisi, jos tuensaaja hankkisi vastaavan porokarjan omistukseensa.

Em. lakiesityksen kohtaa tulisi selkeyttää esimerkiksi seuraavasti: *Pysyvyyden seuranta-ajan puitteissa elinkeinotoiminta ja siihen liittyvien varojen omistus-/hallintaoikeus voidaan luovuttaa, jos tilalle hankitaan vastaavaa omaisuutta ja toiminnan luonne ei muutu. Pysyvyyden seuranta-ajan puitteissa elinkeinotoiminta ja siihen liittyvien omistus-/hallintaoikeus voidaan luovuttaa, jos luovutuksen saaja täyttää tuen saannin edellytykset. Aiempaan verrattuna ko. tapaukset eivät enää edellytä etukäteislupaa alueen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Jos lupaedellytyksestä luovutaan, ELY-keskuksen pitää tärkeänä, että lakitasolla säädettäisiin ilmoitusvelvollisuudesta luovutustilanteissa.*

Avustusmuotoisen aloitustuen maksaminen 56 §

Lapin ELY-keskus kannattaa aloitustuen maksuun ehdotettua muutosta, jonka mukaisesti tuen hakija hakisi jatkossa itse maksatusta. Ehdotettu muutos vähentää hallinnollista työtä, mutta voi toisaalta johtaa myös siihen, ettei asetettavia määräaikoja muisteta, jolloin hakemukset myöhästyvät. Asetustasolla tulisi säätää siitä, milloin ensimmäistä ja toista maksuerää on viimeistään haettava päätöspäivämäärästä laskettuna. Lapin ELY-keskus esittää, että aloitustuen maksatukseen säädettäisiin vastaava toteuttamisajan pidennys, kuin muuhun tukeen on säädetty. Aloitustuen saaja voi olla esimerkiksi suorittamassa asepalvelusta silloin, kun maksuerää tulisi viimeistään haakea.

Lapin ELY-keskus ehdottaa, että toisen momentin tekstiä *“Avustus maksetaan enintään kahtena vuotuisena eränä”* yhteneväistettäisiin maatalouden rakennetukilain vastaavan kohdan kanssa. Maatalouden rakennetukilain 35 § vastaava kohta kuuluu seuraavasti *“Avustus maksetaan kahdena eränä.”*

Hallituksen esityksessä todetaan, että *“Nyt esitettävillä tukiehtojen muutoksilla ei ole suoraa vaikutusta valtion menoihin tai Makeran varojen kokonaistarpeeseen, sillä rakennetuet myönnetään valtion talousarviossa ja Makeran käyttösuunnitelmassa tarkoitukseen käytettävissä olevien varojen rajoissa. Jos haettu tukimäärä ylittäisi käytettävissä olevien varojen määrän, tuettavat hakemukset valittaisiin valintamenettelyn perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille osoitettujen varojen rajoissa.”*

Lapin ELY-keskus pitää erittäin tärkeänä, että kaikkiin tuen ehdot täyttäviin hakemuksiin on mahdollista tehdä myöntö. Määrärahasa tulee olla joustoa, mikäli aloitustukiin varattu määräraha osoittautuu riittämättömäksi.

Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen 109 §

Hallituksen esityksessä todetaan seuraavaa: *“Koska tukien hakemiseen ja käyttöön liittyy väärinkäytön riski, tuen myöntämisessä, maksamisessa ja tuen käytön valvonnassa on tärkeää varmistua siitä, että tuen saaja ja sen vastuuhenkilöt toimivat asianmukaisesti. Tämän vuoksi toimivaltaisilla viranomaisilla olisi välttämätön tarve selvittää hakijoiden julkisten velvoitteiden hoitamista osana tuen myöntämis-, maksamis- ja tuen käytön valvontaprosessia.”*

11.7.2022

Asetuksessa tai Ruokaviraston ohjeistuksessa tulee ottaa kantaa siihen, tuleeko jokaisen hakijan tausta selvittää Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköstä tai millä perusteella ja millaisten edellytysten täytyessä tällainen selvitys pyydetään. Asiakkaiden yhdenvertaisen/tasapuolisen kohtelun näkökulmasta ELY-keskuksille tulisi antaa selkeä ohjeistus näistä uusista kyselyistä, jotta voidaan välttyä asiakkaiden ELY-keskusta kohtaan mahdollisesti suuntaamilta väitteiltä. Ns. mustia listoja tuen hakijoista ei ole aiemmassa hallintokäytännössä pidetty hyväksyttävänä. Siinänsä tuen hakijoiden taustojen lisäselvitys harmaan talouden näkökulmasta on kannatettava asia samoin kuin laajentunut tiedonsaantioikeus ELY-keskuksille.

Määrärahat

Komission vuonna 2016 antaman täytäntöönpanopäätöksen (C(2016) 1752 final) mukaisesti perinteisten porotalousjärjestelmien investointitukeen voidaan myöntää kansallista tukea enintään 2 miljoonaa euroa vuodessa. Lapin ELY-keskus esittää, että komission päätöksen mukaista 2,0 miljoonan euron enimmäisavustusrajaa pyrittäisiin korottamaan mahdollisimman pian.

Kolttalain toimeenpanoon tulee jatkossa myöntää erillinen määräraha, jotta kolttalain mukaiset avustukset eivät kuluttaisi porotalouselinkeinon kehittämiseen osoitettavaa määrärahaa.

Kolttalaki

Lapin ELY-keskus toteaa, että esitetyt muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia, lukuun ottamatta joitakin porotalouden ja luontaiselinkeinolain kohtia, joilla on vaikutusta kolttalakiin. Lapin ELY-keskus kannattaa kolttalain laajempaa tarkastelua.

Kolttalaki on vanha ja vaatisi nykyaikaistamista. Nykyisessä muodossaan laki on osin tulkinnanvarainen ja aiheuttaa haasteen lain toimeenpanon kannalta. Lain tulisi palvella paremmin sen 1 § tarkoitusta. Erityisesti kolttatilojen säilyminen kolttien hallinnassa on asia, johon tulisi löytää ratkaisuja lakitasolla. Nykyisessä muodossaan kolttalaki kannustaa uuden tilan rakentamiseen sen sijaan, että vanha kolttatila siirtyisi nuoremmalle kolttasukupolvelle. Mikäli avustuksen myöntäminen vanhan kolttatilan ostoon olisi mahdollista, voisi se lisätä kolttatilojen säilymistä kolttien hallinnassa/omistuksessa. Viime vuodet ovat osoittaneet, että vanhoja kolttatiloja siirtyy muille kuin koltille. Kolttalaissa ja asetuksessa on lisäksi lukuisia pienempiä uudelleen tarkasteltavia asioita sekä ristiriitaisuuksia lain ja asetuksen kesken.

Lapin ELY-keskus ehdottaa poistettavaksi tai muutettavaksi nyt muutoksen kohteena olevan kolttalain 8.3 §:n. Em. kohdan mukaan yritystoimintaa tuetaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain mukaan, kuitenkin niin, että tuki rahoitetaan kansallisin varoin. Käytännössä tämä ei ole mahdollista, koska Makerasta ei ole tähän omia määrärahoja ja Hyrrään tulisi rakentaa tälle oma tukimuoto. Todellisuudessa kolttalailla muuta kuin maataloutta ja kalastusta harjoittavat yritykset ovat samalla "viivalla" muiden maaseuturahaston tuen hakijoiden kanssa. Tukea tulee hakea maaseuturahastosta ja se myönnetään EU-osarahoitteisena. Saman momentin lopussa kerrotaan, että "Toimenpiteeseen voidaan myöntää avustuksen lisäksi tässä laissa tarkoitettua tuettua lainaa ja valtiontakausta.". Em. kohta on edelleen ongelmallinen, koska käytännössä näin ei voida toimia. Asiakkaan tulisi hakea lainaa yhtä aikaa kuin hakisi avustusta maaseuturahastosta. Ongelmana on, että lainaan liittyvä tuki tulisi vähentää myönnettävästä avustuksesta, mutta lainaan liittyvää tukea ei ole määritelty.

11.7.2022

ELY-keskus toistaa aikaisemmin toteamansa: kolttalain ja poro- ja luontaisleinkeinojen rahoituslain toimeenpanoon tulee osoittaa vuosittain erilliset, riittävät määrärahat.

Yksikön päällikkö

Hannu Linjakumpu

Maatilarahoitusasiantuntija

Hannu Puominen